

KAN C E L A R I A

CSW

Więckowska i Partnerzy Radcy Prawni

NOWE PRAWO HOLDINGOWE

Lipiec 2022

Prawo holdingowe

Nowelizacja Kodeksu spółek handlowych, która wchodzi w życie z dniem 13 października 2022 r. wprowadza nową dla prawa spółek instytucję – **prawo grup spółek**, tzw. **prawo holdingowe**.

Jest to przede wszystkim nowy **Dział IV. Grupa spółek – przepisy art. 21(1) – 21(16) KSH**.

Nowe przepisy obejmują w szczególności:

- definicję grupy spółek;
- procedurę utworzenia grupy spółek;
- zakres wiążących poleceń dla organów spółek wchodzących w skład grupy;
- regulację odpowiedzialności organów spółek z grupy spółek wobec spółek zależnych oraz wierzycieli;
- wzajemne relacje podmiotów wchodzących w skład holdingu;
- regulacje przymusowego wykupu udziałów i akcji w ramach grupy spółek;
- sankcje za nieprzestrzeganie regulacji holdingowych.

Cel regulacji

Wprowadzenia do polskiego prawa regulacji prawnej **prawa holdingowego** (prawa grup spółek, prawa koncernowego) ma na celu **uregulowanie relacji prywatno-prawnych** między spółką dominującą a jej spółkami zależnymi, a także **ich wpływu** na pozostałych interesariuszy, na których wpływ mają nowe regulacje.

W szczególności nowe prawo uwzględnia:

- **interes wierzycieli,**
- relacje i odpowiedzialność **członków organów spółek należących do holdingu** oraz
- prawa **drobnych wspólników (akcjonariuszy)** spółki zależnej.

Polska regulacja instytucji prawa holdingowego dotyczy **jedynie sfery stosunków prywatnoprawnych** w ramach grupy spółek, **nie jest zaś regulacją całościową** – nie reguluje reguł odpowiedzialności w ramach holdingu **w relacjach publicznoprawnych**, np. podatkowych. Reguły odpowiedzialności związane z działaniem w relacjach z podmiotami powiązanymi przez spółki kapitałowe regulują zatem odrębne przepisy prawa podatkowego, pozostające w mocy.

Grupa spółek - definicja

Za **grupę spółek** uważa się spółkę dominującą i spółkę albo spółki zależne, **będące spółkami kapitałowymi**, kierujące się **zgodnie z uchwałą o uczestnictwie** w grupie spółek **wspólną strategią** w celu realizacji **wspólnego interesu** (definicja z art. 4 § 1 pkt. 5¹ KSH).

Spółka dominująca będzie zawsze spółką kapitałową, która zgodnie z obowiązującą definicją (art. 4 § 1 pkt. 4 KSH)

- a) dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik albo użytkownik, bądź w zarządzie innej spółki kapitałowej (spółki zależnej), także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- b) jest uprawniona do powoływania lub odwoływania większości członków zarządu innej spółki kapitałowej (spółki zależnej) albo spółdzielni (spółdzielni zależnej), także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- c) jest uprawniona do powoływania lub odwoływania większości członków rady nadzorczej innej spółki kapitałowej (spółki zależnej) albo spółdzielni (spółdzielni zależnej), także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- d) członkowie jej zarządu stanowią więcej niż połowę członków zarządu innej spółki kapitałowej (spółki zależnej) albo spółdzielni (spółdzielni zależnej), lub
- e) dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów w spółce osobowej zależnej albo na walnym zgromadzeniu spółdzielni zależnej, także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- f) wywiera decydujący wpływ na działalność spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej, w szczególności na podstawie umów określonych w art. 7.

Spółka dominująca **sprawuje kierownictwo** nad spółką zależną.

Powołanie i ustanie grupy spółek

Grupa spółek powstaje drogą **uchwały zgromadzenia wspólników** albo **walnego zgromadzenia spółki zależnej** o uczestnictwie grupie spółek. W uchwale wskazuje się **spółkę dominującą**. Uchwała podejmowana jest większością **trzech czwartych głosów**.

Spółka dominująca i spółka zależna **ujawniają w rejestrze** uczestnictwo w grupie spółek. Ujawnienie uczestnictwa w grupie spółek następuje **przez wpisanie wzmianki do rejestru**. Jeżeli spółka dominująca posiada siedzibę za granicą, uczestnictwo w grupie spółek **wystarczy ujawnić w rejestrze spółki zależnej**.

Do **czasu ujawnienia uczestnictwa** w grupie spółek nie stosuje się przepisów o:

- wydawaniu, wykonaniu i odmowie wykonania wiążących poleceń,
- dostępie do informacji i dokumentów spółki zależnej,
- nadzorze rady nadzorczej spółki dominującej nad spółką zależną,
- prawie odkupu udziałów wspólników i akcjonariuszy mniejszościowych,
- odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną spółce zależnej.

Ustanie uczestnictwa w grupie spółek następuje wskutek:

- podjęcia większością $\frac{3}{4}$ głosów uchwały zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia spółki zależnej, lub
- przez złożenie przez spółkę dominującą spółce zależnej uczestniczącej w grupie spółek oświadczenia o ustaniu tego uczestnictwa.

Skutki powołania grupy spółek

Wejście spółki zależnej do grupy spółek niesie ze sobą konsekwencje **w sferze cywilnoprawnej odpowiedzialności:**

- członków zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, prokurenta lub likwidatora spółki zależnej uczestniczącej w grupie spółek oraz
- członka zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej i likwidatora spółki dominującej działających w interesie grupy spółek.

Osoby te nie ponoszą odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wykonaniem wiążącego polecenia wydanego spółce zależnej przez spółkę dominującą wykonanego przez tę spółkę.

Zwolnienie z odpowiedzialności członków organów spółki zależnej ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy:

- wykonanie wiążącego polecenia nastąpiło zgodnie z jego treścią, a jednocześnie
- wiążące polecenie wydane zostało zgodnie z wymogami stawianymi wiążącemu poleceniu oraz
- po podjęciu uchwały o jego wykonaniu, dokonany przy braku przesłanek do odmowy wykonania wiążącego polecenia.

Powoływanie **się na działanie lub zaniechanie w określonym interesie grupy spółek jest możliwe**, jeżeli spółka **ujawniła uczestnictwo** w grupie spółek.

Interes grupy spółek

Spółka dominująca oraz spółka zależna, które uczestniczą w grupie spółek, kierują się **obok interesu spółki interesem grupy spółek**, o ile nie zmierza to do pokrzywdzenia :

- wierzycieli spółki zależnej lub
- wspólników mniejszościowych albo akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej.

Pojęcie wspólnej strategii, jako **elementu koniecznego grupy spółek**, stanowi punkt odniesienia dla oceny czy realizowany jest wspólny interes grupy. Ponadto ma uzasadniać sprawowanie przez spółkę dominującą jednolitego kierownictwa nad spółką zależną.

Interes grupy spółek może być definiowany albo przez pryzmat interesu spółki dominującej, a w zasadzie jej wspólników, albo jako wypadkowa interesów spółek należących do grupy spółek, co należy rozumieć jako wypadkową interesu wspólników oraz interesariuszy spółek należących do grupy.

Granice interesu grupy spółek wyznaczają reguły zakazujące pokrzywdzenia wierzycieli i wspólników mniejszościowych spółki zależnej. Tym samym interes grupy spółek, przynajmniej ten zasługujący na ochronę prawną, nie powinien być wyłącznie rozumiany jako interes właścicieli, ale także interes interesariuszy spółki.

Wiążące polecenia

Realizacja wspólnej strategii grupy spółek i interesu grupy spółek może następować w dwojaki sposób:

- z inicjatywy spółki zależnej, która podejmuje decyzję o wejściu do holdingu;
- poprzez wydawanie wiążących poleceń przez spółkę dominującą.

Spółka dominująca ma prawo do wydawania **wiążących poleceń** względem spółki zależnej. Jest to uprawnienie zapewniające jej sprawne zarządzanie grupą spółek.

Wiążące polecenie może dotyczyć prowadzenia spółki zależnej, która zarezerwowana jest do kompetencji zarządu.

Przepisy szczegółowo określają tryb wydawania wiążących poleceń, a także tryb podjęcia uchwały o wykonaniu polecenia lub odmowie wykonania wiążącego polecenia.

Jego wydanie i wykonanie **powinno być uzasadnione interesem grupy spółek**, czyli wspólnej strategii spółek wchodzących w skład grupy. **Odmowa** zaś wymaga **spełnienia przesłanek** określonych w art. 21 (4) KSH.

Sposób wydania i wykonania wiążącego polecenia

Wiążące polecenie spółki dominującej powinno przybrać **formę pisemną lub elektroniczną** pod rygorem **nieważności**.

Wiążące polecenie powinno wskazywać co najmniej:

- oczekiwane przez spółkę dominującą **zachowanie spółki zależnej** w związku z wykonaniem wiążącego polecenia;
- **interes grupy spółek**, który uzasadnia wykonanie przez spółkę zależną wiążącego polecenia;
- spodziewane **korzyści lub szkody** spółki zależnej, które będą następstwem wykonania wiążącego polecenia, o ile występują;
- przewidywany **sposób i termin** naprawienia spółce zależnej szkody poniesionej w wyniku wykonania wiążącego polecenia.

Wymogiem, jaki stawia ustawodawca przy realizacji wiążącego polecenia przez spółkę zależną, jest **podjęcie** przez zarząd tej spółki **uchwały**, której przedmiotem powinno być **wykonanie wiążącego polecenia, o ile nie zaistnieją przesłanki do odmowy wykonania polecenia**. Uchwała ta zawiera co najmniej elementy treści wiążącego polecenia spółki dominującej.

Jednocześnie nałożony zostaje na spółkę zależną **obowiązek poinformowania o podjęciu uchwały** o wykonaniu polecenia albo podjęciu uchwały **o odmowie wykonania polecenia**.

Odmowa wykonania wiążącego polecenia

Odmowa wykonania polecenia może nastąpić:

- w sytuacji, gdy wykonanie wiążącego polecenia przez spółkę zależną doprowadziłoby do **niewypłacalności lub zagrożenia niewypłacalnością** tej spółki;
- w przypadku spółki, która **nie jest jednoosobowa** - gdy występuje **uzasadniona obawa**, że jej wykonanie jest **sprzeczne z interesem spółki zależnej** i wyrządzi **tej spółce szkodę**, która nie będzie naprawiona przez spółkę dominującą lub inną spółkę zależną uczestniczącą w grupie spółek **w okresie dwóch lat**, licząc od dnia, w którym **nastąpi zdarzenie wyrządzające szkodę**, chyba że umowa albo statut spółki stanowi inaczej. W określeniu wysokości szkody spółka zależna uwzględnia korzyści uzyskane przez tę spółkę w związku z uczestnictwem w grupie spółek w okresie ostatnich dwóch lat obrotowych.

Odmowa wymaga **uprzedniej uchwały zarządu spółki zależnej i uzasadnienia**.

Umowa albo statut spółki zależnej uczestniczącej w grupie spółek **może przewidywać dodatkowe przesłanki odmowy wykonania wiążącego polecenia**. Skuteczność zmiany umowy lub statutu spółki w tej sprawie, wymaga jednak **wykupu wspólników lub akcjonariuszy mniejszościowych, którzy nie zgadzają się na taką zmianę w trybie określonym w art. 21 (4) KSH**.

Prawa do informacji spółki dominującej

Spółka dominująca **ma nieograniczony dostęp do ksiąg i dokumentów** spółki zależnej uczestniczącej w grupie spółek oraz **żądania od niej udzielenia informacji** w nieograniczonym zakresie.

Spółka zależna **nie ma możliwości odmowy i limitowania dostępu** do ksiąg dokumentów czy informacji udostępnianych spółce dominującej.

Spółka dominująca **może wystąpić do sądu rejestrowego o zobowiązanie zarządu spółki zależnej** uczestniczącej w grupie spółek do **udostępnienia ksiąg i dokumentów lub udzielenia informacji**.

Rada nadzorcza spółki dominującej sprawuje stały nadzór nad realizacją interesu grupy spółek przez spółkę zależną uczestniczącą w grupie spółek.

Rada nadzorcza spółki dominującej ma **prawo do żądania od zarządu spółki zależnej** udostępnienia ksiąg i dokumentów oraz udzielenia informacji w celu sprawowania nadzoru.

Uprawnienia rady nadzorczej mogą zostać wyłączone lub ograniczone, jeżeli takie wyłączenie lub ograniczenie wprowadzono **w umowie albo statucie spółki dominującej lub spółki zależnej**.

Jeżeli w umowie spółki dominującej nie uwzględniono powołania rady nadzorczej uprawnienia te wykonuje zarząd spółki dominującej.

Uprawnienia spółki zależnej - ochrona wspólników i akcjonariuszy mniejszościowych

Celem zapewnienia ochrony wspólnikom albo akcjonariuszom mniejszościowym spółki zależnej, jako jednej z grup interesu grupy spółek:

- wprowadzono obowiązek sporządzenia przez zarząd spółki zależnej corocznego **sporządzania sprawozdania** o powiązaniach umownych ze spółką dominującą, w którym w szczególności powinny zostać wskazane wiążące polecenia wydane przez spółkę dominującą;
- zastrzeżono na rzecz wspólników lub akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej posiadających **co najmniej 10% kapitału zakładowego** prawo zwrócenia się **do sądu rejestrowego** z wnioskiem o **wyznaczenie firmy audytorskiej** w celu zbadania rachunkowości oraz działalności grupy spółek.

Umowa albo statut spółki zależnej uczestniczącej w grupie spółek może przewidywać **ograniczenie zakresu badania tylko do tej spółki oraz jej stosunków z pozostałymi** spółkami uczestniczącymi w grupie spółek.

Sąd rejestrowy wzywa spółkę, której wspólnicy albo akcjonariusze złożyli wniosek oraz jej spółkę dominującą do zajęcia stanowiska w sprawie tego wniosku w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania wezwania. Sąd wyznacza firmę audytorską po otrzymaniu tych stanowisk lub upływie siedmiodniowego terminu.

Na podstawie wniosków spółki dominującej albo zależnej sąd rejestrowy **może ograniczyć** przedmiot badania lub **określić sposób udostępniania** wyników badania.

Odpowiedzialność za szkodę wobec spółki zależnej

Spółka dominująca ma obowiązek naprawić wyrządzoną spółce zależnej szkodę wynikającą z wykonania wiążącego polecenia.

Obowiązek ten powinien być spełniony **w terminie wskazanym** w wiążącym poleceniu.

Za szkodę wyrządzoną **jednoosobowej spółce zależnej** spółka dominująca odpowiada, tylko jeżeli wykonanie wiążącego polecenia **doprowadziło do jej niewypłacalności**.

Odpowiedzialność **spółki dominującej** ustala się z uwzględnieniem **obowiązku lojalności** wobec spółki zależnej podczas **wydawania i wykonania** wiążącego polecenia.

Jeżeli nie zostanie wytoczone powództwo przez spółkę zależną o naprawienie szkody wyrządzonej jej przez spółkę dominującą po upływie roku od dnia wskazanego w wiążącym poleceniu, **każdy wspólnik albo akcjonariusz może wytoczyć powództwo o naprawienie szkody wyrządzonej tej spółce**.

Spółka zależna, jej wspólnicy albo akcjonariusze oraz osoby trzecie **zachowują prawo do dochodzenia naprawienia szkody również na zasadach ogólnych**.

Odpowiedzialność za szkodę wobec akcjonariuszy lub wspólników spółki zależnej

Przepisy regulują również kwestie związane z **odpowiedzialnością odszkodowawczą** spółki **dominującej**, w przypadku gdy w związku z wykonaniem wiążącego polecenia nastąpi **obniżenie wartości udziałów albo akcji spółki zależnej**.

Odpowiedzialność dotyczy **spółki dominującej**, która na **dzień wydania wiążącego polecenia** posiada **pośrednio lub bezpośrednio $\frac{3}{4}$ kapitału** zakładowego w spółce zależnej i odnosi się do **wspólników lub akcjonariuszy mniejszościowych** spółki zależnej.

Powództwo o naprawienie szkody wytacza się według **miejsca siedziby spółki zależnej** uczestniczącej w grupie spółek.

W chwili wniesienia powództwa spółka dominująca **zostaje wezwana do naprawienia szkody** wyrządzonej spółce zależnej wykonaniem wiążącego polecenia **w terminie 30 dni** od dnia otrzymania wezwania.

Roszczenie o naprawienie szkody akcjonariuszom lub wspólnikom, **wygasa z chwilą pełnego naprawienia** przez spółkę dominującą **szkody wyrządzonej spółce zależnej** uczestniczącej w grupie spółek wykonaniem wiążącego polecenia.

Roszczenie o naprawienie szkody przedawnia się z **upływem trzech lat** od dnia, w którym wspólnik albo akcjonariusz **dowiedział się o szkodzie**. W każdym przypadku roszczenie **przedawnia się z upływem pięciu lat od dnia**, w którym **nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę**.

Odpowiedzialność za szkodę wobec wierzycieli spółki zależnej

Jeżeli **egzekucja przeciwko spółce zależnej uczestniczącej w grupie spółek okaże się bezskuteczna**, spółka **dominująca** odpowiada za szkodę wyrządzoną wierzycielowi spółki zależnej, chyba że:

- **nie ponosi winy** lub
- **szkoda nie powstała** w następstwie **wykonania przez spółkę zależną** wiążącego polecenia.

Domniemywa się, że szkoda wyrządzona wierzycielowi **obejmuje wysokość niezaspokojonej wierzytelności wobec spółki zależnej**.

Jeżeli obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości powstał w czasie prowadzenia egzekucji, **spółka dominująca nie ponosi odpowiedzialności** wobec wierzycieli spółki zależnej, w czasie, gdy **jest prowadzona egzekucja przez zarząd przymusowy** albo **sprzedaż przedsiębiorstwa spółki zależnej** uczestniczącej w grupie spółek na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego.

Powództwo o naprawienie szkody wierzyciel wytacza **według miejsca siedziby spółki zależnej** uczestniczącej w grupie spółek.

Prawo odkupu udziałów i akcji przez spółkę dominującą

Wspólnik lub wspólnicy albo akcjonariusz lub akcjonariusze mniejszościowi, reprezentujący **nie więcej niż 10% kapitału zakładowego spółki zależnej** mogą **żądać umieszczenia** w porządku obrad najbliższego zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia sprawy podjęcia uchwały **o przymusowym odkupie ich udziałów albo akcji przez spółkę dominującą, reprezentującą bezpośrednio, pośrednio lub na podstawie porozumień z innymi osobami co najmniej 90% kapitału zakładowego spółki zależnej uczestniczącej w grupie spółek.**

Do dnia **uiszczenia całej sumy** odkupu wspólnik albo akcjonariusz mniejszościowy **zachowuje wszystkie uprawnienia z udziałów albo akcji.**

Procedurę odkupienia akcji można dokonać w każdym roku obrotowym **tylko raz, nie wcześniej** niż po upływie **trzech miesięcy od dnia ujawnienia** w rejestrze uczestnictwa spółki zależnej w grupie spółek.

Ustawodawca nakazuje **odpowiednie stosowanie przepisów o odkupie akcji w spółce akcyjnej niepublicznej**, w zakresie, w jakim regulują one:

- sposób zgłoszenia żądania odkupu akcji,
- mechanizm ustalenia ceny odkupu,
- sposób i termin zapłaty ceny oraz
- wyłączenie możliwości zgłoszenia żądania odkupu w spółce, w której ogłoszono likwidację lub upadłość.

Przymusowy wykup udziałów lub akcji przez spółkę dominującą

Zgromadzenie wspólników albo walne zgromadzenie spółki zależnej, **może podjąć uchwałę o przymusowym wykupie udziałów albo akcji** wspólników albo akcjonariuszy reprezentujących **nie więcej niż 10% kapitału zakładowego przez spółkę dominującą.**

Spółka dominująca powinna reprezentować **bezpośrednio** (odmiennie do warunków wskazanych przy prawie żądania odkupu akcji) co najmniej **90% kapitału zakładowego**, a więc bez udziału innych wspólników (akcjonariuszy) spółki zależnej działających w porozumieniu ze spółką dominującą.

Do przymusowego wykupu akcji stosuje się **odpowiednio przepisy o wykupie akcji w spółce akcyjnej niepublicznej**, w takim samym zakresie jak przy prawie żądania odkupu akcji od spółki dominującej.

Umowa albo statut spółki zależnej może przewidywać, że uprawnienie to przysługuje **spółce dominującej, która bezpośrednio lub pośrednio** reprezentuje w spółce zależnej uczestniczącej w grupie spółek **mniej niż 90% kapitału zakładowego** takiej spółki, lecz **nie mniej niż 75% tego kapitału.**

Rozszerzenie i wyłączenie stosowania przepisów prawa holdingowego

Przepisy prawa holdingowego **dotyczące spółki zależnej** stosuje się odpowiednio do **spółki powiązanej** ze spółką dominującą, jeżeli **umowa albo statut spółki powiązanej tak stanowią**.

Przez spółkę powiązaną rozumie się spółkę kapitałową, w której inna spółka handlowa albo spółdzielnia dysponuje bezpośrednio lub pośrednio co najmniej 20% głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik lub użytkownik, albo na podstawie porozumień z innymi osobami lub która posiada bezpośrednio co najmniej 20% udziałów albo akcji w innej spółce kapitałowej.

Przepisów ustawy **o spółce zależnej** uczestniczącej w grupie spółek **nie stosuje się do:**

1. **spółki publicznej;**
2. **spółki, która jest spółką w likwidacji i rozpoczęła podział swego majątku albo jest spółką w upadłości;**
3. **spółki będącej podmiotem objętym nadzorem nad rynkiem finansowym** w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2022 r. poz. 660).

KAROLINA JANAS

RADCA PRAWNY

TEL: 61 852 18 15

MAIL: KJANAS@KANCELARIA-CSW.PL

KANCELARIA

CSW

Więckowska i Partnerzy Radcy Prawni

60-707 **Poznań**, ul. Libelta 27 lok. B6
02-695 **Warszawa**, Orzycka 6 lok. 1B

www.kancelaria-csw.pl

tel. (+48) 61 852 18 15

tel. (+48) 22 495 76 49

kancelaria@kancelaria-csw.pl

fax (+48) 61 662 81 15

fax (+48) 22 560 76 63